Aluehallitus

Aika 25.11.2026 klo 09:00 -

Paikka Nuorisokeskus Piispala, Kurssitie 40, Kannonkoski ja etäyhteys

Osallistujat

| | Nimi | Tehtävä |
|---|---|---|
| Läsnä | Ylälehto Jani | puheenjohtaja |
| | Ahola Lotta | 1. varapuheenjohtaja |
| | Rantanen Riikka | 2. varapuheenjohtaja |
| | Flyktman Jouni | jäsen |
| | Haaparanta Jukka | jäsen |
| | Hirsjärvi Irma | jäsen |
| | Hyöky Elma | jäsen |
| | Kiminkinen Tapani | jäsen |
| | Mikkonen Ilkka | jäsen |
| | Nykänen Jouko | jäsen |
| | Peltonen Tuula | jäsen |
| | Seppä Moona | jäsen |
| | Visakorpi-Kemppainen Marika | jäsen |
| Muu | Melville Tony | aluevaltuuston puheenjohtaja |
| | Vanhala Mauno | aluevaltuuston 1. varapuheenjohtaja |
| | Tiainen Eila | aluevaltuuston 2. varapuheenjohtaja |
| | Aalto Johanna | pöytäkirjanpitäjä, hallinto- ja lakiasiainjohtaja |
| | Leppä Lasse | vt. hyvinvointialuejohtaja |
| | Kallimo Kati | toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut |
| | Manninen Tero | viestintäjohtaja |

Käsiteltävät asiat


| Asia | Otsikko | Sivu |
|---|---|---|
| 298 | Laillisuus ja päätösvaltaisuus | 3 |
| 299 | Pöytäkirjan tarkastus | 4 |
| 300 | Työjärjestyksen hyväksyminen | 5 |
| 301 | Aluehallituksen otto-oikeuden käyttäminen | 6 |
| 302 | Vt. hyvinvointialuejohtajan tilannekatsaus | 8 |
| 303 | Yhteistoimintaneuvottelujen päättäminen | 9 |
| 304 | Keski-Suomen hyvinvointialueen johtamisjärjestelmän uudistaminen ja hallintosäännön muuttaminen 1.1.2027 lukien | 12 |
| 305 | Poistosuunnitelman muutos | 18 |
| 306 | Talousarvioesitys 2027 ja taloussuunnitelma 2027-2030 sekä asiakasmaksujen ja laskutuksen yleiset perusteet | 20 |
| 307 | Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen hyväksyminen | 31 |
| 308 | Valtuustoaloite talousarvion määrärahojen erittely lakisääteisiin ja harkinnanvaraisiin | 36 |
| 309 | Valtuustoaloite sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista | 43 |
| 310 | Ajankohtaiset yhtiöasiat | 50 |
| 311 | Ilmoitusasiat | 52 |

Aluehallitus 25.11.2026

**298**
**Laillisuus ja päätösvaltaisuus**

Aluehallitus 25.11.2026

Hyvinvointialuelain 108 § mukaan muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Läsnäoleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Tästä kokouksesta on annettu tieto hallintosäännön 150 ja 151 §:n mukaisesti.

Kirjallinen kutsu on toimitettu sähköisesti aluehallituksen jäsenille 20.11.2026.

Päätösehdotus

Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Päätös

Aluehallitus 25.11.2026

**299**
**Pöytäkirjan tarkastus**

Aluehallitus 25.11.2026

Hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n mukaan pöytäkirjan tarkastamisesta annetaan tarpeelliset määräykset hallintosäännössä.

Hallintosäännön 169 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirja voidaan tarkastaa ja allekirjoittaa sähköisesti. Toimielin valitsee jokaisessa kokouksessaan kaksi läsnä olevaa jäsentä tarkastamaan kokouksesta laaditun pöytäkirjan siltä osin kuin pöytäkirjaa ei tarkasteta kokouksessa.

Pöytäkirja allekirjoitetaan ja tarkastetaan 27.11.2026 mennessä.

Päätösehdotus

Aluehallitus valitsee pöytäkirjantarkastajiksi Tapani Kiminkisen ja Ilkka Mikkosen sekä varalle Jouko Nykäsen ja Tuula Peltosen.

Päätös

Aluehallitus 25.11.2026

**300**
**Työjärjestyksen hyväksyminen**

Aluehallitus 25.11.2026

Käsiteltävät asiat ilmoitetaan ennalta jaetussa kokouskutsussa ja sen mukana seuranneessa esityslistassa.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimielin toisin päätä.

Päätösehdotus

Hyväksytään työjärjestys esityksen mukaisesti.

Päätös

Aluehallitus 25.11.2026

**301**
**Aluehallituksen otto-oikeuden käyttäminen**

Aluehallitus 25.11.2026

Selostus asiasta

Hyvinvointialuelain 97 §:n mukaan aluehallitus, aluehallituksen puheenjohtaja tai hyvinvointialuejohtaja voivat ottaa aluehallituksen käsiteltäväksi asian, joka on hyvinvointialuelain nojalla siirretty aluehallituksen alaisen viranomaisen tai aluehallituksen jaoston toimivaltaan ja jossa asianomainen viranomainen on tehnyt päätöksen.

Asia on otettava ylemmän toimielimen käsiteltäväksi sen ajan kuluessa, jossa oikaisuvaatimus on päätöksestä on tehtävä. Ylemmän toimielimen käsiteltäväksi ei voida ottaa:
- lain tai asetuksen mukaisia lupa-, ilmoitus- tai valvontamenettelyä koskevia asioita;
- yksilöön kohdistuvia terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asioita;
- hyvinvointialuelain 54 §:ssä tarkoitetulle hyvinvointialueiden yhteiselle toimielimelle siirrettyjä asioita, jos asianomaiset hyvinvointialueet niin sopivat.

Hallintosäännön 25 §:n mukaan aluehallituksen alaisen, mutta vain alla mainitun viranomaisen on ilmoitettava aluehallitukselle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamassa sellaisia asioita tai asiaryhmiä, joista aluehallitus on päättänyt, ettei se käytä otto-oikeuttaan. Ilmoitusvelvollisia ovat toimielimet ja seuraavat viranhaltijat: hyvinvointialuejohtaja, toimialajohtajat ja vastuualuejohtajat.

Hallintosäännön mukaan ylemmälle toimielimelle ei ilmoiteta seuraavia päätöksiä:
- henkilöstöä koskevat päätökset, lukuun ottamatta valintaa vakinaiseen virkasuhteeseen;
- tilojen vuokraaminen ulkopuolisille tilapäiseen käyttöön;
- hankintapäätökset, joiden kokonaisarvo jää alle 60.000 euron;
- alle 2000 euron vahingonkorvaukset;
- operatiiviset päätökset, joilla ei ole välittömiä talousvaikutuksia.

Toimielinten kokouspöytäkirjat ovat nähtävillä hyvinvointialueen verkkosivuilla Hyvinvointialue > Esityslistat ja pöytäkirjat.

Ilmoitusvelvollisten viranhaltijoiden ottokelpoiset päätökset ovat nähtävillä aluehallitukselle sähköisessä kokoushallinnassa.

Viranhaltijoiden päätökset ovat myös yleisesti nähtävillä hyvinvointialueen verkkosivuilla Hyvinvointialue > Päätöksenteko > Viranhaltijapäätökset.

Aluehallitus 25.11.2026

Henkilötietoja sisältävät päätökset poistetaan yleisestä tietoverkosta henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön nojalla päätöksen muutoksenhakuajan päätyttyä tai kun päätös on lainvoimainen.

Toimivallan peruste

Laki hyvinvointialueista (611/2021) 97 §
Hallintosääntö 25 §

Päätösehdotus

Aluehallitus

1) merkitsee ilmoitetut päätökset tietoon saatetuksi sekä

2) päättää, ettei käytä hyvinvointialuelain 97 §:n mukaista otto-oikeutta kyseisiin päätöksiin.

Päätös

Oheisaineisto
Päätös hankintaoikaisuvaatimukseen
Päätös polttoainekorteista
Koti kaikille Keski-Suomessa -hankkeen ohjausryhmän kokoonpanon päivittäminen,17.11.2026
Päätös osallistua Suomen Akatemian rahoitushakuhakuun "Towards Evidence-Informed Wellbeing and Health HYTE Decision-Making and Continuous Improvement in Eastern Finland"

Aluehallitus 25.11.2026

**302**
**Vt. hyvinvointialuejohtajan tilannekatsaus**

Aluehallitus 25.11.2026

Vt. hyvinvointialuejohtajan tilannekatsaus

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Merkitään tilannekatsaus tiedoksi.

Päätös

Aluehallitus 25.11.2026

**303**
**Yhteistoimintaneuvottelujen päättäminen**

Aluehallitus 25.11.2026
153/01.04.00/2026

Valmistelija

HR-johtaja Eija-Liisa Heikkilä, p. 050 567 9972
henkilöstöpäällikkö Reija Huttunen, p. 050 471 3921

Selostus asiasta

Aluehallitus käsitteli kokouksessaan 18.8.2026 § 173 yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämistä. Neuvottelut liittyivät vuoden 2027 talousarvioehdotuksen valmisteluun ja ehdotuksessa mahdollisesti esitettäviin toimenpiteisiin sekä hyvinvointialueen johtamisjärjestelmän uudistamiseen.

Aluehallitus valtuutti hyvinvointialuejohtajan ja HR-johtajan valmistelemaan neuvotteluesityksen, käynnistämään yhteistoimintaneuvottelut sekä edustamaan työnantajaa yhteistoimintaneuvotteluissa. Lisäksi päätöksessä todettiin, että neuvotteluissa työnantajaa voi edustaa tai niiden valmisteluun voi osallistua muitakin hyvinvointialuejohtajan ja HR-johtajan osoittamia henkilöitä.

Keski-Suomen hyvinvointialueella käytiin yhteistoimintaneuvottelut 24.8.–10.11.2026 liittyen vuoden 2027 talousarvion ja johtamisjärjestelmän valmisteluun sekä muihin hyvinvointialueella suunnitteilla oleviin, yhteistoimintamenettelyä vaativiin muutoksiin. Neuvottelujen piirissä oli työnantajan koko henkilöstö.

Yhteistoimintaneuvottelujen tulos tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi. Kun aluehallitus on vahvistanut neuvottelutuloksen, viranhaltijat tekevät hallintosäännön osoittaman toimivallan mukaisessa järjestyksessä päätöksiä siitä, miten toimenpiteet toteutetaan yhteistyössä HR:n, esihenkilöiden ja niiden työntekijöiden ja viranhaltijoiden kanssa, joita muutokset koskevat.

Vuoden 2027 talousarvioon ja johtamisjärjestelmään liittyvät suunnitellut muutokset toteutetaan aluevaltuuston hyväksyttyä talousarvion ja Keski-Suomen hyvinvointialueen johtamisjärjestelmän.

Yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltiin niitä talousarvioehdotuksessa ja johtamisjärjestelmässä suunniteltuja toimenpiteitä, joiden toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi useita irtisanomisia, osa-aikaistamisia tai merkittäviä heikennyksiä palvelussuhteiden ehdoissa.

Neuvottelujen edetessä suunnitellut muutokset ja niiden henkilöstövaikutukset tarkentuivat seuraavasti:

**Johtamisjärjestelmään liittyvät henkilöstövaikutukset**

- Vähenevät tehtävät, enintään 35
- Muut palvelussuhteen ehtojen muutokset, enintään 203

**Muut vuoden 2027 talousarvioesityksen toimenpiteisiin liittyvät henkilöstövaikutukset**

- Vähenevät tehtävät, enintään 496 (sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiala enintään 457 ja konsernipalvelujen toimiala enintään 39)
- Muut palvelussuhteen ehtojen muutokset, enintään 1383 (sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiala enintään 1271 ja konsernipalvelujen toimiala enintään 112)

Työskentelyalueen muutos Keski-Suomen hyvinvointialueeksi koskettaa enintään 7500 henkilöä.

Lomautuksia toteutettaisiin vuoden 2027 aikana, mikäli talousarvion toteutuminen edellyttää lomautuksia. Lomautukset toteutettaisiin muulle kuin ympärivuorokautisessa, välittömässä potilas- ja asiakastyössä työskentelevälle henkilöstölle.

Hyvinvointialuejohtaja, toimialajohtajat (=toimialuejohtajat), professiojohtajat (=vastaavat viranhaltijat), vastuualuejohtajat ja palvelujohtajat lomautettaisiin enintään 2 viikoksi (14 kalenteripäivää), palvelupäälliköt, palveluvastaavat sekä kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä sekä vastaavissa tehtävissä (mm. hallinnolliset tehtävät) työskentelevät lomautettaisiin enintään viikoksi (7 kalenteripäivää), muissa hyvinvointialueen tehtävissä työskentelevä henkilöstö enintään viideksi päiväksi (5 kalenteripäivää). Lomautuksien vaihtoehtona olisi säästösyistä palkaton vapaa sekä lomarahojen vaihto vapaaksi lomautusmäärää vastaavilta työpäivien määrältä.

Lisäksi yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltiin muina suunniteltuina toimenpiteinä ja muutoksina tehtävien lakkauttamisia sekä mm. työssäkäyntialueiden, pääasiallisten työskentelypisteiden ja nimikkeiden muutoksia sekä mahdollisia muita tehtävän muutoksia (tehtävänkuva, virka- ja työehtosopimuksen muutos) sekä liikkeenluovutusta.

**Toimivalta**

Laki hyvinvointialueesta 43 §
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella 5 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus Aluehallitus merkitsee yhteistoimintaneuvottelujen tuloksen tiedokseen ja toteaa, että

Aluehallitus 25.11.2026

1) vuoden 2027 talousarvioon liittyvien suunnitelmien ja johtamisjärjestelmän osalta neuvottelutuloksen edellyttämien toimenpiteiden mukaiset päätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti aluevaltuuston hyväksyttyä talousarvioehdotuksen 2027 ja

2) muiden yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltyjen muutosten osalta neuvottelutuloksen edellyttämien toimenpiteiden mukaiset päätökset tehdään viranhaltijapäätöksinä hallintosäännön mukaisesti.

Päätös

Aluehallitus 25.11.2026

**304**
**Keski-Suomen hyvinvointialueen johtamisjärjestelmän uudistaminen ja hallintosäännön muuttaminen 1.1.2027 lukien**

Aluehallitus 25.11.2026
1898/00.01.00.00/2026

Valmistelija strategiajohtaja Anu Pihl p. 050 3204 896
Selostus asiasta hallinto- ja lakiasiainjohtaja Johanna Aalto p. 050 4346 544

**Tausta**

Aluevaltuusto käsitteli 9.12.2025 § 101 valtuustoaloitteen hyvinvointialueen organisaation ja johtamisjärjestelmän tarkastelusta. Aloitteen käsittelyn yhteydessä tunnistettiin tarve arvioida erityisesti organisaation hierarkkisuutta, johtamisrakenteen selkeyttä, lähijohtamisen asemaa sekä päätöksenteon tuomista lähemmäksi palvelutuotantoa. Tämän lisäksi Hyvinvointialueelle arviointimenettelyssä annetut toimenpide-ehdotukset ovat edellyttäneet organisaatiorakenteiden ja johtamisjärjestelmän tarkastelua. Myös erilaisissa henkilöstökyselyissä on tullut esiin toive suoraviivaistaa johtamisen rakenteita ja johtamisen käytäntöjä.

Uudistuksen valmistelun lähtökohtana on ollut, että johtamisjärjestelmän tulee tukea kustannusvaikuttavaa toimintaa, asukkaiden sujuvia palvelupolkuja sekä selkeää vastuunjakoa. Tavoitteena on samalla vahvistaa organisaation toimeenpanokykyä, poistaa päällekkäistä johtamista ja tehdä päätöksenteosta nykyistä suoraviivaisempaa.

Keski-Suomen hyvinvointialueen organisaatio- ja johtamisrakennetta on kehitetty vaiheittain hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisestä lähtien. Hyvinvointialue muodostettiin vuoden 2023 alussa 26 eri organisaatiosta, minkä vuoksi johtamisrakenteiden ja johtamiskäytäntöjen yhteensovittaminen on ollut alusta saakka osa uuden organisaation rakentamista.

Käynnistämisen jälkeen on tehty lisäksi 22 muuta liikkeenluovutusta hyvinvointialueen toiminnan aikana, jotka ovat edellyttäneet jatkuvaa rakenteiden ja kulttuurien yhteensovittamista.

**Valmisteluprosessi vuonna 2026**

Johtamisjärjestelmän arviointi käynnistettiin edellä mainitun valtuustoaloitteen käsittelyn jälkeen vuoden 2026 alussa. Valmistelussa toteutettiin esihenkilökysely sekä haastateltiin noin 40 esihenkilöä ja päällikköä. Tarkastelussa arvioitiin nykyisen johtamisjärjestelmän toimivuutta, toiminnan tarpeita, johtamisen pullonkauloja sekä toimivia

käytäntöjä. Keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousivat muun muassa tiedonkulku, ajankäyttö, yhteisten toimintamallien vahvistaminen sekä johtamisen vastuiden ja toimivallan selkeys. Kyselyissä nousi selvästi esiin myös se, että tehty työ rakenteiden uudistamiseksi oli jo selkeyttänyt monin paikoin toimintaa ja kehitys näyttäytyi myönteisenä.

Johtamiskulttuurin kehittämistä on tehty organisaatiorakenteen valmistelun rinnalla. Kevään 2026 aikana tehtyä nykytilan arviointia ovat seuranneet elo-syyskuussa johtoryhmätyöskentely johtamiskulttuurista, vaikuttavuudesta, Lean-ajattelusta ja johtoryhmäkäytännöistä. Uuden johtamisrakenteen toimeenpano tullaan kytkemään meneillään olevaan johtamisen ja henkilöstötyön yhteisten käytäntöjen kehittämiseen.

Aluehallitus perusti 22.9.2026 § 227 johtamisjärjestelmän valmistelun tueksi poliittisen ohjausryhmän. Sen tehtävänä on ollut seurata valmistelua, tuoda siihen poliittisia näkökulmia ja varmistaa valtuustoryhmien osallistumismahdollisuudet. Ohjausryhmä kokoontui 1.10. ja 22.10.2026.

Johtamisjärjestelmän uudistamista on käsitelty myös yhteistoimintamenettelyssä. Organisaatiorakennetta, konsernipalveluita ja pelastustoimea käsiteltiin 20.10.2026, perhe- ja sosiaalipalveluita sekä ikääntyneiden ja vammaisten palveluita 27.10.2026 ja terveydenhuoltoa 3.11.2026 Yhteistoimintaneuvottelut päättyivät 10.11.2026. Henkilöstölle johtamisjärjestelmän uudistamista esiteltiin henkilöstötilaisuudessa 11.11.2026.

**Uudistuksen tavoitteet**

Johtamisjärjestelmän uudistamisessa tarkastellaan sekä johtamisrakennetta että johtamiskulttuuria. Organisaatiorakenne muodostaa johtamisen puitteet ja rakenteen johon henkilöstö kiinnittyy, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää samalla johtamisen toimintatapojen uudistamista. Rakenteen tulee mahdollistaa sujuva tiedonkulku alhaalta ylöspäin ja ylhäältä alaspäin sekä tukea palveluketjujen horisontaalista toimivuutta organisaatiorajojen yli.

Keskeisinä tavoitteina rakenteen uudistamiselle ovat

- johtamisrakenteen madaltaminen ja yksinkertaistaminen
- vastuiden sekä päätösvallan selkeyttäminen
- päällekkäisten johtamisroolien vähentäminen
- lähijohtamisen vahvistaminen
- päätöksenteon ja toimeenpanon nopeuttaminen
- palvelujen ja asiakasprosessien muodostaminen nykyistä loogisemmiksi kokonaisuuksiksi
- kustannusvaikuttavan resurssien käytön vahvistaminen sekä
- johtamiskulttuurin ja organisaation toimeenpanokyvyn kehittäminen.

Aluehallitus 25.11.2026

**Merkittävimmät muutokset**

Merkittävin rakenteellinen muutos on yhden johtamistason poistaminen. Tämä toteutetaan yhdistämällä nykyiset toimiala- ja vastuualuetasot. Syntyvää johtamisen tasoa kutsutaan jatkossa toimialueeksi. Johtamisen tasojen määrä vähenee näin kuudesta viiteen.

Hyvinvointialuejohtajan alainen henkilöstöorganisaatio muodostuisi jatkossa kuudesta toimialueesta:

1. konsernihallinto
2. palvelutuotannon tukipalvelut
3. Keski-Suomen pelastuslaitos
4. perhe- ja sosiaalipalvelut
5. ikääntyneiden palvelut
6. terveydenhuollon palvelut.

Konsernipalveluiden nykyinen kokonaisuus jakaantuisi konsernihallintoon ja palvelutuotannon tukipalveluihin. Strategia ja palveluiden järjestäminen muodostuisi palvelualueeksi, ja tilapalvelut sijoittuisivat palvelutuotannon tukipalvelujen toimialueelle.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa palvelukokonaisuuksia järjestetään uudelleen asiakasprosessien ja johtamisen selkeyttämiseksi. Vammaispalvelut siirtyvät osaksi perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialuetta, ja aikuisten sosiaalipalveluista ja vammaispalveluista muodostetaan yhteinen palvelualue. Ikääntyneiden palveluissa muodostetaan kolme palvelualuetta: asiakasohjaus, kotiin vietävät palvelut ja yhteisöllinen asuminen sekä ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Terveydenhuollossa vahvistetaan sote-keskusten ja -asemien moniammatillista johtamista ja kuntoutuksen integraatiota. Päivystys muodostetaan yhdeksi palveluyksiköksi sekä sote-tilannekeskus ja sosiaali- ja kriisipäivystys sijoitetaan samaan palveluyksikköön.

Pelastuslaitos muodostuu omaksi toimialueeksi. Ratkaisua tukevat pelastuslaitoksen lakisääteinen asema, pelastustoimen asema sosiaali- ja terveydenhuollon rinnakkaisena järjestämistehtävänä sekä pelastustoimen keskeinen rooli suuronnettomuuksiin ja häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa.

Samassa yhteydessä uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon vastaavien viranhaltijoiden organisatoorista sijaintia. Hallintosääntöä yksinkertaistetaan professio-ohjauksen ostalta ja siirrytään lainsäädännössä käytettyihin nimityksiin, jolloin Keski-Suomen hyivnointialueella on kolme vastaavaa viranhaltijaa: vastaava lääkäri, sosiaalihuollon vastaava viranhaltija ja hoitotyön vastaavan viranhaltija. Hallinnollisesti tehtävä sijoittuvat strategia ja palveluiden järjestäminen -

palvelualueelle tehtävien hyvinvointialuetasoinen ja läpileikkaava luonne huomioon ottaen.

**Uudistuksen vaikutusten arviointi**

Uudistus vähentää johtamistehtäviä eri organisaatiotasoilla sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti. Nykyiset kolme toimialajohtajan ja seitsemän vastuualuejohtajan tehtävää korvataan kuudella toimialuejohtajan tehtävällä. Lisäksi esityksessä vähenee kaksi palvelujohtajan, 11 palvelupäällikön ja 18 palveluvastaavan tehtävää. Muutosten välittömäksi säästövaikutukseksi arvioidaan noin 1,5 miljoonaa euroa, minkä lisäksi taloudellisia vaikutuksia tavoitellaan toiminnan sujuvoitumisen ja päällekkäisyyksien vähenemisen kautta. Uudistukseen liittyvien välttämättömien järjestelmämuutosten kertaluonteiseksi kustannukseksi arvioidaan noin 100 000 euroa.

Muutoksen vaikutuksia on arvioitu asiakkaiden, henkilöstön, johtamisen ja talouden näkökulmista. Toimeenpanossa keskeisiä huomioitavia asioita ovat henkilöstön muutoskuormitus ja siinä tukeminen, uusien johtamisvastuiden haltuunotto sekä riittävän ajan varaaminen uusien rakenteiden ja toimintatapojen vakiinnuttamiseen. Muutoksen johtamiseen arvioidaan tarvittavan vähintään vuoden 2027 ensimmäinen vuosipuolisko.

**Muutokset hallintosääntöön**

Hallintosäännöllä ohjataan hyvinvointialueen päätöksentekoa, hallintoa ja toimintaa. Hyvinvointialueen hallintosäännön vähimmäissisällöstä on säädetty hyvinvointialueista annetun lain (611/2021) 95 §:ssä. Hyvinvointialueen hallintosäännössä määritellään johtamisjärjestelmä, toimielimet sekä tehtävien ja toimivallan jako eri toimielinten välillä. Hallintosäännössä annetaan määräyksiä hallinnon ja toiminnan järjestämiseen liittyvistä asioista ja määritellään hyvinvointialueen toimielin- ja viranhaltijarakenne sekä toimivalta- ja vastuusuhteet. Hallintosääntö on siten hyvinvointialueen hallinnon ja toiminnan keskeinen ohjausväline. Hyvinvointialueella on laaja harkintavalta toimivalta- ja vastuusuhteiden määrittelyssä.

Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosääntöä on uudistettu 12 aiemmassa vaiheessa. Asiasta on päätetty viimeksi aluevaltuustossa 28.4.2026, jolloin on päätetty 12 vaiheen voimaan tulleista muutoksista 1.6.2026 lukien.

Hallintosäännön muuttamisesta päättää aluevaltuusto hyvinvointialuelain 22 §:n ja voimassa olevan hallintosäännön 16 §:n perusteella.

**Muutosten valmistelu**

Aluehallitus 25.11.2026

Hallintosäännön muutosehdotuksia on valmisteltu syksyllä 2026 ja muutostarpeet syntyvät erityisesti johtamisjärjestelmän uudistamisesta. Muutosehdotuksia on käsitelty hyvinvointialueen johtoryhmässä marraskuussa 2026. Lisäksi muutostarpeita myös hallintosäännön näkökulmasta on käsitelty johtamisjärjestelmän uudistamista tukevassa poliittisessa ohjausryhmässä 1.10 ja 20.10 sekä aluehallituksen iltakoulussa 3.11.2026.

**Johtamisjärjestelmään liittyvät muutoskohdat hallintosäännössä kootusti**
25 §: ottokelpoiset päätökset viranhaltijoista hyvinvointialuejohtajalta ja toimialuejohtajilta
31 §: henkilöstöorganisaatiorakenteen muuttaminen
34 §: toimialuejohtajan tehtävät ja toimivalta
35 §: johtamisjärjestelmän käsitteet terveydenhuollon toimialueella
36 §: sosiaali- ja terveydenhuollon vastaavat viranhaltijat
37 §: henkilöstön edustus johtoryhmissä
38 §: vastuualuejohtajan tilalle toimialuejohtaja
39 §: konsernijohto
51 §: palvelussuhteeseen ottamisesta päättäminen
19 §, 23 §, 43 §, 44 §, 47 §, 54 §, 57 §, 58 §, 59 §, 60 §, 62 §, 77 §, 80 §, 81 §, 83 §, 85 §, 86 §, 87 §, 88 §, 101 §, 103 §, 191 § toimialuejohtajaa/vastuualuejohtajaa/palvelujohtajaa koskeva muutos
78 §: toimialuejohtajan hankintarajat

**Muut kuin johtamisjärjestelmään liittyvät hallintosäännön muutoskohdat**

73 §: erillisen käyttösuunnitelman poistuminen
108 §: puheenjohtajien toimikunnan poistuminen (sen jälkeinen pykälänumerointi muuttuu), 108 § sanamuutos

**Toimivalta**

Hallintosääntö 16 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto hyväksyy johtamisjärjestelmän uudistamista toteuttavat ja muut ehdotetut muutokset hallintosääntöön siten, että ne tulevat voimaan 1.1.2027.

Aluehallitus 25.11.2026

Päätös

Liitteet
Liite 1 Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosääntö 13. vaihe 1.1.2027

Oheisaineisto
Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosääntö 13. vaihe 1.1.2027, muutokset näkyvillä
Hallintosäännön muutokset kootusti
Keski-Suomen hyvinvointialueen johtamisjärjestelmän uudistaminen

Aluehallitus 25.11.2026

**305**
**Poistosuunnitelman muutos**

Aluehallitus 25.11.2026
1547/02.02.01.03/2026

Valmistelija maksuliikepäällikkö Jaana Äijö p. 040 185 9981
talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985

Selostus asiasta

Hallintosäännön 84 § mukaan suunnitelman mukaisten poistojen perusteet hyväksyy aluevaltuusto. Aluevaltuuston hyväksymien suunnitelman mukaisten poistojen perusteiden pohjalta aluehallitus hyväksyy hyödyke- ja hyödykeryhmäkohtaiset poistosuunnitelmat. Aluehallitus vahvistaa pienhankintarajan.

Poistojen tarkoitus on, että pysyviin vastaaviin kuuluvan aineellisen omaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistona kuluksi (KPL 5:5 §). Hyödykkeen taloudellinen vaikutusaika riippuu hyödykkeeseen liittyvistä tulonodotuksista ja hyödykkeen palvelutuotantokyvystä. Taloudellinen käyttöaika on yleensä todellista käyttöaikaa lyhyempi.

Aluevaltuusto on päättänyt poistojen periaatteista 10.12.2024. Suunnitelmaa on tarpeen täydentää alla mainittujen hyödykkeiden osalta. Muutokset ovat luonteeltaan stilistisiä ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisia tarkennuksia, joilla ei ole vaikutuksia mm. poistoaikoihin. Näin ollen muutokset käsitellään aluehallituksessa. Muutokset ovat liitteessä lihavoituna.

- Muut pitkävaikutteiset menot:
    - Poistetaan Valtion investointiavustus alaluokasta sana Valtion, koska hyvinvointialueella on muitakin investointiavustuksia.
- Rakennukset
    - Poistetaan Sädesairaala tarpeettomana.
    - Perustetaan uusi alaluokka Rakennusten tekniset laitteet, jonne kirjataan 1.1.2027 alkaen Rakennusten tekniset laitteet. Nämä on kirjattu 31.12.2026 saakka Muut kiinteät rakenteet ja laitteet alaluokkaan.
- Viestintälaitteet
    - Perustetaan alaluokka Viestintälaitteet, jonne kirjataan 1.1.2027 alkaen viestintälaitteet. Nämä on kirjattu 31.12.2026 saakka ICT-laitteisiin.

Aluehallitus 25.11.2026

Muutokset esitetään voimaantulevaksi 1.1.2027 alkaen.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 84 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää poistosuunnitelman muutoksista 1.1.2027 alkaen liitteen mukaisesti.

Päätös

Liitteet
Liite 2 Poistosuunnitelman muutos 2027

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 260 | 20.10.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

**306**
**Talousarvioesitys 2027 ja taloussuunnitelma 2027-2030 sekä asiakasmaksujen ja laskutuksen yleiset perusteet**

Aluehallitus 20.10.2026 § 260

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 158 9985

Selostus asiasta

**Yleistä**

Hyvinvointialuelain (611/2021) § 115 mukaisesti aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Keski-Suomen hyvinvointialueen taloussuunnitelman tasapainottaminen ulottuu vuoteen 2030 arviointimenettelyn yhteydessä laaditun talouden sopeuttamisen toimenpideohjelman mukaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2030 valmistelu on käynnistyi keväällä. Aluehallitus antoi vuoden 2027 talousarvion valmistelun suunnitteluohjeet kokouksessaan 16.6.2026 ja talousarvion valmistelun tilannetta on käsitelty aluehallituksessa syyskuun aikana. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 6.10.2026.

**Talous**

Keski-Suomen hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu arviointimenettelyn yhteydessä hyväksyttyyn talouden sopeuttamisen toimenpideohjelmaan ja arviointiryhmän määrittelemään nettokäyttökustannusten kehitysuralla pysymiseen. Arviointiryhmä arvioi hyvinvointialueen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset järjestää lakisääteiset palvelut ja totesi alueella olevan edellytykset selvitä tehtävistään edellyttäen, että hyväksytty talouden sopeuttamisen toimenpideohjelma toteutetaan suunnitellusti. Valtiovarainministeriö päätti 4.9.2026 arviointimenettelyn ilman aluejakoselvityksen käynnistämistä, mutta edellytti hyvinvointialueen toteuttavan arviointiryhmän esittämää

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

talouden kehitysuraa sekä kattavan kertyneet alijäämät vuoden 2030 loppuun mennessä

Taloussuunnitelman tavoitteena on vakauttaa talous ja kattaa taseeseen kertyneet alijäämät vuoden 2030 loppuun mennessä. Vuoden 2027 talousarvio on 31,0 miljoonaa euroa ylijäämäinen, ja myös suunnitelmavuodet 2028–2030 ovat ylijäämäisiä. Talouden tasapainottaminen perustuu palvelurakenteen uudistamiseen, kustannusrakenteen sopeuttamiseen käytettävissä olevaan rahoitukseen, palveluverkon kehittämiseen, toiminnan tuottavuuden parantamiseen sekä digitalisaation ja tekoälyn hyödyntämiseen. Suunnitelman mukaan hyvinvointialueen aiempina vuosina kertynyt alijäämä katetaan kokonaisuudessaan vuoteen 2030 mennessä.

**Taloussuunnitelman keskeiset tunnusluvut**

Talousuunnitelmassa on huomioitu väestön palvelutarpeen kehitys, valtion rahoituksen arvioitu kehitys, hyvinvointialueindeksin mukainen kustannustason nousu, palkkaratkaisujen vaikutukset sekä palvelurakenteen, palveluverkon ja toimintamallien uudistamiseen perustuvat sopeuttamistoimenpiteet.

Vuoden 2027 talousarvion toimintakate on -1 255,4 miljoonaa euroa ja valtionrahoitus 1 323,2 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämä talousarviossa on 31,0 miljoonaa euroa. Vuosien 2028–2030 ylijäämät ovat 65,3 miljoonaa euroa, 96,1 miljoonaa euroa ja 111,7 miljoonaa euroa, mikä mahdollistaa kumulatiivisen alijäämän kattamisen vuoden 2030 loppuun mennessä.

**Talousarvioon sisältyvät sopeuttamistoimenpiteet**

Vuoden 2027 talousarvio sisältää yhteensä noin 61,3 miljoonan euron sopeuttamistoimenpiteet. Suurimmat vaikutukset kohdentuvat sosiaali- ja terveyspalveluihin (48,5 miljoonaa euroa), konsernipalveluihin (11,7 miljoona euroa) sekä pelastustoimeen (1,0 miljoonaa euroa). Toimenpiteet muodostuvat palvelurakenteen keventämisestä, palveluverkon muutoksista ja toimintamallien uudistamisesta ja tehostamisesta. Vaikutukset kohdentuvat henkilöstöön, ostopalveluihin, tilankäyttöön, hankintoihin ja toimintaprosesseihin. Tavoitteena on hillitä kustannuskehitystä, parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja turvata lakisääteiset palvelut käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.

Vuoden 2027 talousarvioon sisältyvien toiminnan uudistusten ja talouden sopeuttamistoimenpiteiden vaikutuksia henkilöstöön on käsitelty yhteistoimintamenettelyssä. Yhteistoimintaneuvottelut päättyvät alustavan aikataulun mukaan 10.11.2026.

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 260 | 20.10.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

**Toimialojen katsaukset 2027**

**Konsernipalveluiden** toiminta painottuu vuonna 2027 arviointimenettelyn toimenpideohjelman toimeenpanoon, hallinnon ja tukipalveluiden tuottavuuden parantamiseen sekä tiedolla johtamisen vahvistamiseen. Keskeisiä toimenpiteitä ovat tilankäytön tehostaminen, tukipalveluiden toimintamallien uudistaminen, hankintojen kehittäminen sekä digitalisaation ja tekoälyn hyödyntäminen. Samalla jatketaan raportoinnin kehittämistä sekä varmistetaan palvelutuotannon tarvitsemat tukipalvelut. Toimialan talousarvio sisältää noin 11,7 miljoonan euron sopeuttamistoimenpiteet.

**Pelastustoimen toimialan** vuoden 2027 keskeisiä tavoitteita ovat lakisääteisen palvelutason turvaaminen, toimintavalmiuspuutteiden korjaaminen sekä varautumisen vahvistaminen muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Toiminnan painopisteenä ovat Jyväskylän Savelan ja Keuruun uusien 24/7-valmiuden kärkiyksiköiden käyttöönotto sekä palvelutason turvaaminen koko maakunnan alueella. Samalla toteutetaan noin 1,0 milj. euron sopeuttamistoimenpiteet muun muassa varallaolojärjestelyjä, sijaiskäytäntöjä ja kustannusrakennetta uudistamalla.

**Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialan** toiminnan painopisteenä on vuonna 2026 toteutettujen palvelurakenne- ja palveluverkkouudistusten vakiinnuttaminen sekä arviointimenettelyn toimenpideohjelman määrätietoinen toimeenpano. Palveluja uudistetaan vahvistamalla ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja, kotiin vietäviä palveluja, digitaalista asiointia sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden integraatiota. Toiminnan tavoitteena on parantaa palvelujen vaikuttavuutta, kohdentaa palvelut entistä paremmin asiakastarpeen perusteella sekä varmistaa lakisääteisten palvelujen järjestäminen käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa. Vuoden 2027 talousarvio sisältää noin 48,5 milj. euron sopeuttamistoimenpiteet. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat omahoitaja- ja omalääkärimallin laajentaminen, ikääntyneiden palvelurakenteen keventäminen, lastensuojelun raskaiden palvelujen käytön vähentäminen sekä hoito- ja palveluketjujen sujuvoittaminen koko palvelujärjestelmässä.

**Investointisuunnitelma**

Hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelmaa koskeva esitys tulee toimittaa hyväksyttäväksi kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle.

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

Investointisuunnitelman ensimmäinen vuosi on sitova ja muut vuodet ohjeellisia.

Tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat sekä väestön palvelutarpeet.

Investointisuunnitelma koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmista. Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista. Investointien ja niitä vastaavien sopimusten lisäksi suunnitelmassa tulee esittää kuvaus investointien rahoittamisesta pitkäaikaisilla lainoilla, omaisuuden luovutuksilla, vuosikatteella ja investointeihin kohdistuvilla tuilla.

Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa, eli lainanottovaltuuden perusteella otettavaksi suunnitellun lainarahoituksen sekä mahdollisen muun rahoituksen tulee kattaa suunnitelman sisältävät menot. Saatuaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman, sosiaali- ja terveysministeriö ja vastaavasti sisäministeriö hyväksyy tai hylkää suunnitelman. Investointisuunnitelma käsitellään kokonaisuutena eli yksittäisiä hankkeita ei käsitellä, hyväksytä tai hylätä.

Päivitetty esitys Keski-Suomen hyvinvointialueen vuosien 2027–2030 investointisuunnitelmaksi sekä esitys vuosien 2028–2031 investointisuunnitelmaksi on liitteenä. Keski-Suomen hyvinvointialueen vahvistettu lainanottovaltuus vuodeksi 2027 on nolla euroa. Investointien rahoitukseen voidaan käyttää lainan lisäksi myös tulorahoitusta, ts. talousarvion vuosikatetta. Investointisuunnitelmien rahoitus esitetään tulorahoituksesta.

**Talousarvioesityksen käsittely**

Talousarvioesitystä käsitellään toimielimissä loka-marraskuun aikana ja ne antavat lausuntonsa esitykseen marraskuussa.

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidettiin 6.10.2026. Aluevaltuusto käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 10.11.2026.

Käynnissä olevat yhteistoimintaneuvottelut päättyvät alustavan aikataulun mukaan 10.11.2026.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 24.–25.11.2026 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 25.11.2026. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 8.12.2025

**Toimivalta**

Hallintosääntö 72 §

Esittelijä

Vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus merkitsee tiedoksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen ja esittää aluevaltuustolle, että se käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 10.11.2026.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluehallitus 25.11.2026
891/02.00.00/2026

Valmistelija

talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 158 9985

Selostus asiasta

**Talousarvioesityksen käsittely**

Talousarvioesitystä on käsitelty toimielimissä loka-marraskuussa ja toimielimet ovat antaneet kannanottonsa. Toimielimet ovat kokoontuneet seuraavasti:

Nuorisovaltuusto 29.10.2026
Vammaisneuvosto 19.10.2026
Vanhusneuvosto 15.10.2026
Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 18.11.2026
Turvallisuuslautakunta 18.11.2026

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

Toimielinten päätökset ja yhteenveto toimielinten kannanotoista on tämän pykälän oheisaineistona.

Talousarvioesitystä ovat käsitelleet myös:
Palvelutuottajafoorumi
Järjestö- ja seurakuntafoorumi

Palvelutuottajafoorumin muistio on oheisaineistona. Järjestö- ja seurakuntafoorumi ei ole antanut kannanottoa.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt talousarvionsa kokouksessaan 10.9.2026 ja lähettänyt sen aluehallitukselle liitettäväksi talousarvioon. Tarkastuslautakunnan talousarvio sisältyy konsernihallinnon toimialueen talousarvion määrärahoihin.

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidettiin 6.10.2026 ja aluevaltuusto kävi lähetekeskustelun talousarvioesityksestä kokouksessaan 10.11.2026.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 24.-25.11.2026 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 25.11.2026. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 8.12.2026.

**Muutokset ja täydennykset hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen**

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 6.10.2026 ja käsiteltiin aluehallituksessa 20.10.2026. Talousarvioesitykseen on tehty tämän jälkeen sisällöllisiä muutoksia, joiden johdosta talousarvion määrärahojen esittämisen taulukot, talousarviokirjan rakenne sekä tekstikuvaukset ovat täsmentyneet.

Suurin muutos on aiheutunut vuoden 2027 johtamisjärjestelmän esitetystä uudistuksesta johtuvasta organisaatiomuutoksesta. Talousarviokirjan rakenne on muutettu uuden johtamisjärjestelmän mukaiseksi. Tämä johtaa siihen, että entisten toimiala- ja vastuualuetasojen kuvaukset on muutettu uuden toimialue-jaottelun mukaiseksi. Myös talousarvion sitovuus esitetään toimialuetasolle. Samalla on muutettu talousarvion sitovuustason välistä määrärahojen jakautumista organisaation muutosten mukaisesti.

Johtamisjärjestelmän muutoksen tuottamat säästöt (1 M€) on huomoitu talousarviossa toimialueiden määrärahoissa. Kevan tasausmaksuun esitetty alennus (6 M€) on huomioitu toimialueiden määrärahoissa. Myös poistojen määrärahaa on tarkennettu vuodelle 2027 (0,9 M€). Vastaavasti määrärahoja on lisätty ikääntyneiden asumispalveluostoihin (6 M€) sekä

vammaispalvelujen ostoihin (2 M€). Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen määrärahan lisäyksellä pyritään varmistamaan tavoitepeittävyyden 6,4 % toteutuminen vuoden lopussa. Tavoitteena on, että hoitopaikkaa odottavien määrä vähenee ja että kaikki palvelukriteerit täyttävät saavat hoitopaikan hoitotakuuajan (90 vrk) puitteissa. Talousarvion investointiosaan on tehty kaksi muutosta vuoden 2026 toteumaennusteen perusteella.

Määrärahamuutoksilla ei ole tulosvaikutusta hyvinvointialuetasoisesti. Talousarviossa on huomioitu lokakuussa julkaistu rahoituslaskelma vuodelle 2027 (rahoituksen kasvu +0,1 M€). Talousuunnitelmavuosien osalta on huomioitu lokakuussa julkaistu hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelman mukainen arvio valtion rahoituksesta vuosille 2028-2030. Talousarvion rahoitusosassa on huomioitu vuosikatteen ja investointien sekä pitkäaikaisen lainan nostoaikataulun täsmentyminen.

6.10.2026 julkaistuun talousarvioesitykseen on tehty muita teknisluonteisia vähäisiä muutoksia sekä sisällöllisiä muutoksia (sisältö- ja tekstimuutoksia).

Hyvinvointialuejohtajan muutettu talousarvioesitys on liitteenä.

Vuoden 2027 hankintasuunnitelma on täydennetty aikaisemman esityksen jälkeen. Palvelualuiella on todettu sopimusten ja ostojen läpikäynnin yhteydessä uusien hankintakokonaisuuksien kilpailutustarpeet, joko nykyisen sopimuksen päättymisestä tai tarpeesta muuttaa nykyistä sopimusta vastaamaan hyvinvointialueen tarvetta. Hankintasuunnitelmalla tulee ilmoittaa kynnysarvojen ylittävät hankintakokonaisuudet, tämän vuoksi kyseiset kokonaisuudet on täydennetty esitettävälle suunnitelmalle.

Päivitetty hankintasuunnitelma on vuodelle 2027 on liitteenä.

**Asiakasmaksut**

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää asiakasmaksujen yleisistä perusteista. Lautakunnat päättävät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista sekä niiden määräämisestä, alentamisesta ja perimättä jättämisestä toimialueellaan.

Keski-Suomen hyvinvointialue valmistelee asiakasmaksuihin muutoksia 1.1.2027 alkaen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tasasuuruisiin maksuihin sekä sosiaalihuollon alaisten maksujen perusteena käytettäviin tulorajoihin sekä vähimmäiskäyttövaroihin ennakoidaan tulevan lainsäädäntöön perustuva indeksikorotus vuoden 2027 alusta alkaen. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistelussa muita terveydenhuoltoa koskevia asiakasmuutoksia. Kevään 2026 kehysriihen päätöksiin liittyen mm.

terveyskeskuksen avohoidon maksuihin, hammashuollon maksuihin, sekä erikoissairaanhoidon maksuihin esitetään korotuksia 1.3.2027 alkaen. Kokonaan uusia perittäviä asiakasmaksuja 1.3.2027 alkaen olisivat erityistutkimuksen asiakasmaksu, leikkaus- ja toimenpidemaksu, vainajan säilytysmaksu sekä maksu kuolemansyyn selvittämisestä.

Uusi sosiaalihuoltolaki on myös valmistelussa. Se olisi tämänhetkisen tiedon mukaan astumassa voimaan pääsääntöisesti 1.7.2027 alkaen, mutta asiakasmaksujen korottamista koskeva lakisesitys on kuitenkin ehdotettu tulevan voimaan jo 1.1.2027 alkaen. Lakiesityksen mukaisesti pitkäaikaisesta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun enimmäismäärä nousisi 85 prosentista 87,5 prosenttiin. Jos maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella, maksu saisi olla jatkossa enintään 43,75 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista kuukausituloista nykyisen enintään 42,5 prosentin sijaan. Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta perittävä maksu nousisi yhdellä prosenttiyksiköllä.

Keski-Suomen hyvinvointialue esittää muutoksia myös osaan sosiaalihuollon alaisten palveluiden harkinnanvaraisista asiakasmaksuista. Esitetyt muutokset perustuvat pääsääntöisesti siihen, että hintoja on tarkasteltu vastaamaan paremmin niistä aiheutuvia kustannuksia, tai hintaa esitetään korotettavaksi hyvinvointialueindeksin korotuksen mukaisesti. Esityksen taustalla voi olla myös palveluiden myöntämiseen ja palvelun uudelleen muotoiluun liittyvä muutostarve. Asiakasmaksuhinnastoon esitetään lisäksi sanallisia tarkennuksia ja lisäyksiä, jotka perustuvat esimerkiksi siihen, että asiasisältöä, perittävää asiakasmaksun hintaa tai sen maksuttomuutta on tarve asiakasmaksulain- tai asetuksen mukaisesti muotoilla toisin (ns.asiakasmaksulain ja asetuksen tekniset muutokset).

Pelastustoimen osalta asiakasmaksuhinnastoon esitetään korotuksia hyvinvointialueindeksin korotuksen mukaisesti.

**Tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet**

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista talousarvion yhteydessä. Hoito- ja hoivapalvelujen, muiden palvelujen, töiden ja tuotteiden suoritehinnat ja hinnastot päätetään hallintosäännön mukaisesti aluevaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden pohjalta. Halintosäännön 22 §:n mukaan viranomainen voi siirtää sille hallintosäännössä määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivalta on siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen. Muutoin maksujen perusteista ja euromääristä päättää tarkemmin aluehallitus. Periaatteissa ei esitetä olennaisia muutoksia aikaisempaan nähden.

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

Liitteenä on esitetty tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet vuodelle 2027.

**Lyhytaikaisen luoton limiitti**

Hyvinvointialueet voivat ottaa pitkäaikaista lainaa ainoastaan valtioneuvoston vuosittain vahvistaman lainanottovaltuuden puitteissa. Lainanottovaltuus ei koske lyhytaikaista (alle 12 kuukautta) lainaa. Maksuvalmiuden turvaamiseksi tarvittavaa lyhytaikaista lainaa hyvinvointialue voi ottaa lainanottovaltuuden rajoittamatta.

Hyvinvointialue tulee todennäköisesti tarvitsemaan lyhytaikaista luottoa maksuvalmiuden varmistamiseksi. Maksuvalmiussuunnitelman mukaan lyhytaikaisen lainan tarve jatkuu ensi vuonna, tarve vähenee taloudellisen tilanteen kohtuessa tulevien vuosien aikana.

Hallintosäännön 85 §:n mukaan hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaisen lainan valtioneuvoston päättämän lainanottovaltuuden rajoissa. Muilta osin aluevaltuusto päättää lainan ottamisen ja lainan antamisen periaatteista. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista.

Hyvinvointialueen lyhytaikaiseen rahoitustarpeeseen käytetään ensisijaisesti hyvinvointialuetodistuksia. Hyvinvointialue voi käyttää lyhytaikaisena rahoituslähteenä myös kestoltaan alle vuoden pituisia velkakirjoja tai rahalaitosten tarjoamia tili- tai luottolimiittejä. Periaatteet lyhytaikaisen rahoituksen käyttöön on kuvattu aluevaltuuston hyväksymissä varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteissa.

Vuoden 2027 lyhytaikaisen luoton limiitiksi esitetään 250 miljoonaa euroa hyvinvointialueen rahoitustarpeiden kattamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 72 § ja 86 §.

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy vuoden 2027 talousarvion ja taloussuunnitelman 2027-2030 siihen liittyvine tavoitteineen, yleisosineen

Aluehallitus § 260 20.10.2026
Aluehallitus 25.11.2026

ja erityisperusteluineen sekä sitovuus- ja toimintaohjeineen aluehallituksen esityksen mukaisena.

2) valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tarvittaessa tekemään talousarvioon 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027-2030 pieniä teknisluontoisia muutoksia.

3) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy toimitettavaksi ministeriöille investointisuunnitelmat vuosille 2027-2030 ja 2028-2031. Lisäksi aluevaltuusto valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään teknisiä tarkistuksia, vähäisiä muutoksia ja lisäyksiä investointisuunnitelmiin.

4) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevat asiakasmaksujen perusteet.

5) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy vuoden 2027 tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet.

6) esittää aluevaltuustolle, että se päättää vuodelle 2027 lyhytaikaisen luoton limiitiksi 250 miljoonaa euroa hyvinvointialueen rahoitustarpeiden kattamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi.

Päätös

Liitteet

| | |
|---|---|
| Liite 3 | Hyvinvointialuejohtajan muutettu esitys, talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027-2030 |
| Liite 4 | Keski-Suomen hyvinvointialue päivitetty investointisuunnitelma 2027-2030 |
| Liite 5 | Keski-Suomen hyvinvointialue investointisuunnitelma 2028-2031 |
| Liite 6 | Keski-Suomen hyvinvointialueen hankintasuunnitelma 2027 |
| Liite 7 | Sosiaali-ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen asiakasmaksut 1.1.2027 alkaen, yleiset periaatteet |
| Liite 8 | Tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet vuodelle 2027 |

Oheisaineisto

Muutokset sosiaali-ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen asiakasmaksut 1.1.2027 alkaen, yleiset periaatteet
Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027-2030 18.11.2026
Turvallisuuslautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027 - 2030, 18.11.2026

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 260 | 20.10.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

Nuorisovaltuuston lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027-2030, 29.10.2026
Vammaisneuvoston lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä 2027 sekä taloussuunnitelmasta 2027-2030, 19.10.2026
Vanhusneuvoston lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027-2030, 15.10.2026
Palveluntuottajien ja yrittäjien lausunto hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen 2027 ja taloussuunnitelmaan 2027-2030, 19.10.2026

Aluehallitus 25.11.2026

**307**
**Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen hyväksyminen**

Aluehallitus 25.11.2026
1300/00.04.00/2024

Valmistelija vt. hyvinvointialuejohtaja Lasse Leppä, p. 050 5999 545

Selostus asiasta

**Yhteistyösopimuksen lainsäädännöllinen tausta**

Hyvinvointialueiden yhteistyöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 5 luvussa. Yhteistyöalueelle laaditaan hyvinvointialueiden yhteistyösopimus valtuustokausittain.

Yhteistyösopimuksen on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta, tarpeenmukaisuutta, yhdenvertaista saatavuutta, kielellisiä oikeuksia sekä palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta. Sopimuksessa on lisäksi varmistettava, että yhteistyösopimuksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoa antavassa toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen. Yhteistyösopimuksessa sovitaan hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta ottaen huomioon järjestämislaissa ja muualla lainsäädännössä säädetyt yhteistyösopimuksen sisältöä koskevat vaatimukset.

Yhteistyösopimuksen sisältöä ja valmistelua tarkentaa valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta (309/2023). Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi ohjannut hyvinvointialueita yhteistyösopimuksen päivittämisessä 18.6.2025 antamallaan ohjauskirjeellä (VN/8128/2025).

Itä-Suomen yhteistyöalueeseen kuuluvat Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet. Yhteistyöalueen ensimmäinen yhteistyösopimus hyväksyttiin syksyllä 2024 kaikkien yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluevaltuustoissa. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi sopimuksen 17.9.2024 § 43. Sopimus tuli voimaan ja sen toimeenpano käynnistyi 1.12.2024.

**Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen valmistelu**

Sopimuksen valmistelu toteutettiin pääosin vuosien 2025–2026 aikana. Valmistelussa huomioitiin ensimmäisestä yhteistyösopimuksesta saadut

kokemukset sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyösopimuksia koskeva ohjaus. Valmistelu tehtiin työryhmissä, joissa kaikki hyvinvointialueet olivat tasapuolisesti edustettuina. Lisäksi valmistelutyöryhmissä oli edustajia alueen yliopistoista ja ammattikorkeakouluista.

Yhteistyösopimuksen ensimmäinen luonnos valmistui huhtikuussa 2026, minkä jälkeen sopimusluonnos toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriön arvioitavaksi toukokuussa 2026. Yhteistyöalueen aluehallitukset käsittelivät sopimusvalmistelua yhteisseminaarissa 3.6.2026. Sosiaali- ja terveysministeriötä kuultiin sopimusvalmistelun yhteydessä kesäkuussa 2026, ja ministeriön palaute huomioitiin sopimuksen jatkovalmistelussa.

Valmiutta ja varautumista koskevan kokonaisuuden valmistelu eteni osittain muusta sopimusvalmistelusta erillisenä kokonaisuutena ja tuotiin päätöksentekoon kevään 2026 aikana.

Sopimusvalmistelua ja sen sisältöä käsiteltiin aluevaltuustojen yhteisessä informaatiotilaisuudessa 3.11.2026.

Sopimuksen uudistamisen tavoitteena on vahvistaa hyvinvointialueiden työnjakoa, yhteistyötä ja toiminnan yhteensovittamista sekä selkeyttää yhteistyön tavoitteita, vastuita ja toimeenpanoa. Yhteistyösopimus ei kata kaikkea hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä, vaan yhteistyötä tehdään myös muissa yhteisesti sovituissa rakenteissa ja kokonaisuuksissa.

**Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto yhteistyösopimusluonnoksesta**

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut sopimusluonnoksesta 13.8.2026 päivätyn lausunnon. Lausunto on esityslistan oheismateriaalina. Lausunnossa on todettu, että sopimusluonnos vastaa voimassa olevaa yhteistyösopimusta merkittävästi paremmin lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Korjaustarpeina ministeriö nostaa lausunnossaan esiin seuraavat viisi asiakokonaisuutta:

1. Leikkaustoiminnan seuranta: volyymit, laatu, potilasturvallisuus ja osaaminen on kuvattava selkeämmin
2. Harvinaisten sosiaalihuollon palveluiden työnjako ja vastuut on määriteltävä tarkemmin
3. Kalliiden sairaalalaitteiden hankintojen alueellinen ohjaus on kuvattava konkreettisemmin
4. Tietojärjestelmien kehittämisen, hankinnan ja käyttöönoton yhteistyömalli on täsmennettävä, ja
5. Yliopistojen apteekit on huomioitava TKKIO-yhteistyössä.

Lopulliseen ja nyt päätöksentekoon tuotavaan sopimukseen on tehty lausunnon mukaiset täsmennykset ja korjaukset. Sosiaali- ja

terveysministeriön lausunto ja sen perusteella tehdyt täsmennykset ja korjaukset käsiteltiin yhdessä ministeriöiden edustajien kanssa YTA-sopimusneuvotteluissa 2.10.2026.

**Yhteistyösopimuksen keskeinen sisältö**

Itä-Suomen yhteistyöalueella sopimukseen on lain edellyttämien sisältöjen lisäksi määritelty yhteistyötä ohjaavat strategiset tavoitteet sopimuksen eri osa-alueille.

Yhteistyösopimus on valtuustokausittain hyväksyttävä strateginen asiakirja, minkä vuoksi sen kirjaukset ovat pääosin yleisellä ja periaatteellisella tasolla. Konkreettiset päätökset esimerkiksi hankintayhteistyöstä tehdään hankintalainsäädännön sekä kunkin hyvinvointialueen hallintosäännön ja muun toimivaltajaon mukaisesti.

Keskeisiä nostoja yhteistyösopimuksen sisällöstä ovat:

- Yhteisenä tavoitteena on edelleen vaikuttaa siihen, että Itä-Suomen yhteistyöalueen nimi muutetaan tulevaisuudessa Järvi-Suomen yhteistyöalueeksi.
- Väestön palvelutarpeen arviointia ja ennakointia tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden kumppaneiden kanssa, ja tietoa hyödynnetään palvelujen järjestämisessä ja yhteistyön kehittämisessä.
- Kuopion yliopistollisen sairaalan asemaa vahvistetaan, ja jokaisella yhteistyöalueen hyvinvointialueella säilyy monierikoisalainen keskussairaala, jossa turvataan tarvittava ympärivuorokautinen päivystys sekä mahdollisuus yöaikaiseen leikkaustoimintaan, tehohoitoon ja synnytysten hoitamiseen. Erityisen vaativat ja harvoin tarvittavat palvelut järjestetään ensisijaisesti yhteistyöalueella asiakkaiden tarpeet ja hyvinvointialueiden kyvykkyydet huomioiden.
- TKKI-toiminta vahvistaa yhteistyöalueen elinvoimaa ja uudistumista sekä edistää ihmisten hyvinvointia ja palvelujen vaikuttavuutta tavoitteena vähentää palvelutarpeen kasvua.
- Sähköisissä palveluissa ja tietojärjestelmissä yhteistyötä jatketaan kustannustehokkuuden parantamiseksi.
- Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista vahvistetaan yhteisellä tilannekuvalla, resurssienhallinnalla ja yhteistyörakenteilla, jotta hyvinvointialueet kykenevät tukemaan toisiaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.
- Henkilöstön saatavuutta ja osaamista vahvistetaan yhteistyössä erityisesti alan veto- ja pitovoiman sekä erityisosaamisen turvaamiseksi.
- Uusien sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien, hoitojen ja laitteiden käyttöönottoa ja käytöstä poistamista tarkastellaan yhteistyössä vaikuttavuus huomioiden. Lisäksi merkittävien

lääkintälaiteinvestointien yhteensovittamista ja kustannushyötyjen arviointia täsmennetään.
- Tukipalveluissa jatketaan säännöllistä yhteistyötä toiminnan laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Laajakantoisista ja yhteisistä investoinneista tehdään kustannushyötyanalyyseja ja tuottavuuslaskelmia yhteistyöalueen tasolla ennen päätöksentekoa.

Sopimuksen strateginen peruslinja säilyy pääosin ennallaan. Uudessa sopimuksessa yhteistyötä kuitenkin konkretisoidaan ja täsmennetään erityisesti palvelujen työnjaon, seurannan ja arvioinnin, henkilöstön ja osaamisen, varautumisen, menetelmäarvioinnin sekä investointien osalta. Samalla vahvistetaan sopimuksen toimeenpanon vastuita, seurantaa ja raportointia.

**Sopimuksen voimassaolo ja seuranta**

Yhteistyösopimus on voimassa 1.1.2027–31.12.2031 tai siihen saakka, kunnes uusi yhteistyösopimus tulee voimaan.

Sopimuksen toteutumista arvioidaan vuosittain Itä-Suomen yhteistyöalueen johtoryhmässä, joka koostuu Itä-Suomen yhteistyöalueen aluehallitusten puheenjohtajista, hyvinvointialuejohtajista sekä strategia- ja konsernipalveluiden johtajista. Johtoryhmä linjaa tarvittaessa sopimuksen toimeenpanoon liittyviä operatiivisia kysymyksiä, arvioi sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden kustannusvaikutuksia sekä antaa tarvittaessa suosituksia sopimuksen päivittämisestä. Johtoryhmä raportoi sopimuksen toteutumisesta ja mahdollisista muutostarpeista aluehallituksille. Johtoryhmän muistiot tuodaan tiedoksi aluehallitukselle.

Sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden kustannusvaikutusten arviointia päivitetään ja vaikutuksia seurataan sopimuksen toimeenpanon aikana. Päätöksenteon jälkeen sopimukseen tehdään tarvittavat kielenhuollolliset tarkistukset ja viimeistellään sen visuaalinen ilme.

**Toimivalta**

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 36 § ja 37 §
Hallintosääntö 17 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto hyväksyy Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen siten, että sopimus tulee voimaan 1.1.2027.

Aluehallitus 25.11.2026

Päätös

Liitteet
Liite 9 Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimus

Oheisaineisto
Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimusluonnoksesta 13.8.2026

Aluehallitus 25.11.2026

**308**
**Valtuustoaloite talousarvion määrärahojen erittely lakisääteisiin ja harkinnanvaraisiin**

Aluehallitus 10.03.2026 § 426

Valmistelija vs. hallintopalvelupäällikkö Kirsi Kellokangas, p. 040 188 2180

Selostus asiasta

**Yleistä**

Aluevaltuuston 17.2.2026 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite talousarvion määrärahojen erittely lakisääteisiin ja harkinnanvaraisiin (Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet).

Aluevaltuusto lähetti valtuustoaloitteen aluehallituksen valmisteltavaksi.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 143 §

Esittelijä Vt. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus antaa valtuustoaloitteen edelleen konsernipalvelut toimialajohtaja Lasse Lepän, strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualuejohtaja Anu Pihlin sekä talousjohtaja Aija Suntioisen valmisteltavaksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluehallitus 25.11.2026
300/00.05.01/2026

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985
strategiajohtaja Anu Pihl p. 050 320 4896

Selostus asiasta

**Yleistä**

Aluehallitus 25.11.2026

Hallintosäännön 143 § mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti.

Aluevaltuuston 17.2.2026 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite talousarvion määrärahojen erittelystä lakisääteisiin ja harkinnanvaraisiin (Perussuomalaisten aluevaltuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet).

Aluehallitus päätti kokouksessaan 10.3.2026 antaa valtuustoaloitteen edelleen konsernipalvelujen toimialajohtaja Lasse Lepän, strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualuejohtaja Anu Pihlin sekä talousjohtaja Aija Suntioisen valmisteltavaksi.

**Valtuustoaloitteessa esitetyt toimenpiteet**

Valtuustoaloitteessa kuvataan, että valtioneuvoston asettaman Keski-Suomen hyvinvointialueen arviointiryhmän raportissa 19.1.2026 todettiin: ”Arviointiryhmä toteaa aiemmin antamiinsa toimenpide-ehdotuksiin ja suosituksiin viitaten edelleen, että talouden tasapainottaminen ja alijäämien kattaminen on mahdollista vain, jos alue keskittyy lain edellyttämien palveluiden turvaamiseen ja karsii sekä järjestää uudelleen muuta toimintaa. (…) alueen taseeseen kertynyt erittäin merkittävä alijäämä kertoo siitä, että nykyisten palvelujen ja toimintatavan ylläpitäminen aiemmalla tavalla ei ole mahdollista.”

Valtuustoaloitteessa todetaan, että hyvinvointialueen on järjestettävä lakisääteiset palvelut sekä laadullisesti että määrällisesti riittävinä vakavien seuraamusten uhalla ja turvatakseen asukkaiden hyvinvoinnin. Lisäksi valtuustoaloitteessa todetaan, että Keski-Suomen hyvinvointialue käyttää varoja myös muihin kuin lakisääteisiin toimintoihin ja että arviointiryhmä katsoo, että saavuttaakseen alijäämän kattamistavoitteen (vuonna 2030) alueemme on karsittava ja uudelleen järjestettävä näitä muita toimintoja.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että aluehallitus talousarvioesityksessään mahdollisimman selkeästi erittelee lakisääteiset ja harkinnanvaraiset määrärahat ja toiminnot, jotta aluevaltuusto voi talousarviosta päättäessään ja muissa mahdollisissa yhteyksissä varmistua siitä, että mahdolliset toimintojen lopettamiset ja karsinnat, jos niihin joudutaan, kohdistuvat ei-lakisääteisiin tehtäviin.

**Vastaus valtuustoaloitteeseen**

***Yleistä***

Hyvinvointialueen palvelujen järjestämisvelvollisuus perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin (612/2021), pelastustoimen järjestämisestä annettuun lakiin (613/2021) sekä palveluja ja tehtäviä täsmentävään yleis- ja erityislainsäädäntöön, kuten sosiaalihuoltolakiin, terveydenhuoltolakiin ja pelastuslakiin. Lakisääteisen tehtävän toteuttamiseen voi sisältyä harkintavaltaa palvelun laajuuden, järjestämistavan ja organisoinnin osalta, ja sama määräraha voi kattaa sekä lain edellyttämää että sen ylittävää toimintaa. Myös tukitoiminnot, joista ei ole erillistä lakisääteistä järjestämisvelvollisuutta, voivat olla välttämättömiä lakisääteisten palvelujen toteuttamiseksi. Harkinnanvaraisuus ei siten tarkoita samaa kuin ei-lakisääteisyys. Myöskään tehtävän lakisääteisyys ei välttämättä edellytä sen säilyttämistä nykyisessä muodossaan. Tästä syystä talousarvion määrärahoja ja toimintoja ei voida yksiselitteisesti jakaa lakisääteisiin ja ei-lakisääteisiin.

***Arvioinnissa huomioitavat näkökulmat***

Arvioinnissa on erotettava seuraavat asiat:

1. **Lain edellyttämä palvelu tai tehtävä sekä välttämätön palvelutaso.** Näistä on huolehdittava, jotta hyvinvointialueen vastuu palvelujen järjestämisestä toteutuu.
2. **Lakisääteinen tehtävä, jonka toteuttamisessa on harkintavaltaa.** Hyvinvointialue voi lain sallimissa rajoissa päättää tehtävän laajuudesta, toteuttamistavasta tai organisoinnista.
3. **Välttämättömän tason ylittävä toiminta.** Palvelun taso, määrä, sisältö tai kohderyhmä voi ylittää sen, mitä järjestämisvastuun toteuttaminen edellyttää.
4. **Toiminta, josta ei ole erillistä lakisääteistä järjestämisvelvollisuutta, tai toiminta, joka ei ole välttämätön osa muun lakisääteisen tehtävän hoitamista.**

***Arviointimenettelystä***

Arviointiryhmän työskentelyssä (loppuraportti 13.5.2026) ei-lakisääteisten palvelujen tarkastelu kytkettiin osaksi palvelujen rakenteen, toimintatapojen ja vaikuttavuuden arviointia.

Esimerkiksi sosiaalipalvelujen osalta ryhmä katsoi, että sosiaalipalvelut edellyttävät sekä merkittäviä rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia että ei-lakisääteisten palvelujen tarkastelua. Samalla se korosti palvelujen painopisteen siirtämistä varhaiseen tukeen ja peruspalveluihin. Terveydenhuollon osalta arviointiryhmä kiinnitti huomiota mm. siihen, että hyvinvointialueen tarvevakioidut nettokäyttökustannukset ylittävät maan keskimääräiset kustannukset lähes kaikissa terveydenhuollon palveluluokissa ja tilanteen taustalla on arviointiryhmän näkemyksen mukaan useita erilaisia tekijöitä, kuten palvelujen ylitarjontaa ja ylikäyttöä,

palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvää tehottomuutta, palvelujen päällekkäisyyttä, integraation toimimattomuutta, palveluiden heikkoa jatkuvuutta sekä palveluverkkoon ja sen raskauteen liittyviä kysymyksiä. Tarkastelu ei siten rajoittunut ei-lakisääteisten palvelujen karsimiseen, vaan koski myös lakisääteisten palvelujen järjestämistapojen uudistamista ja palvelujen vaikuttavuuden seurantaa.

Arviointiryhmän tunnistamat huomiota vaativat kohdat sisältyvät arviointiryhmän antamiin toimenpide-ehdotuksiin ja suosituksiin. Kaikkien arviointiryhmän antamien toimenpide-ehdotusten ja suositusten toimeenpano sisältyy osaksi hyvinvointialueen vuoden 2027 talousarviota.

Asiaa käsiteltiin hyvinvointialuetta ohjaavien ministeriöiden kanssa myös hyvinvointialueen vuoden 2025 rahoitusta koskeneissa lisärahoitusneuvotteluissa. Neuvotteluissa tarkasteltiin sekä lakisääteiset velvoitteet ylittävää palvelutarjontaa että mahdollisuuksia uudistaa lakisääteisten palvelujen järjestämistä. Ministeriöiden edustajat arvioivat hyvinvointialueella olevan merkittävää sopeuttamispotentiaalia muun muassa raskaan palvelurakenteen sekä useiden palvelujen maan keskitasoa korkeampien kustannusten ja peittävyyden perusteella. Ministeriöt korostivat, että hyvinvointialueella on harkintavaltaa määrärahojen kohdentamisessa ja lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa. Tässäkään yhteydessä tarkastelu ei siten koskenut vain erillisten ei-lakisääteisten palvelujen poistamista, vaan myös palveluverkon, palvelurakenteen ja toimintatapojen uudistamista.

***Vuoden 2027 talousarvion valmistelu***

Vuoden 2027 talousarvion lähtökohtana on ollut aluevaltuuston 9.6.2026 hyväksymä arviointimenettelyn toimenpideohjelma. Sen mukaisesti sopeuttamistoimia on pyritty kohdistamaan erityisesti niihin palveluihin, joissa on tunnistettu eroja palvelujen laajuudessa, peittävyydessä tai tuotantokustannuksissa verrattuna muihin hyvinvointialueisiin sekä niihin toimintoihin, joissa kustannuserot ovat suuret hyvinvointialueen oman toiminnan eri yksiköiden välillä.

<u>Sosiaali- ja terveyspalvelut</u>

Sosiaali- ja terveyspalveluissa arviointi on koskenut palvelujen rakennetta, tasoa, sisältöä ja laajuutta. Lisäksi on tarkasteltu palvelujen myöntämisen ehtoja ja kohdentamista.

Talousarvion ratkaisuilla tavoitellaan kevyempää palvelurakennetta, päällekkäisen toiminnan vähentämistä ja palvelujen järjestämistä niin, että käytetyillä varoilla saadaan nykyistä parempia tuloksia.

Palvelujen myöntämisen ehdoilla yhdenmukaistetaan palvelujen kohdentamista ja päätöksentekoa. Näillä ehdoilla ei kuitenkaan voida

rajoittaa asiakkaan lakiin perustuvaa oikeutta hänen tarpeensa mukaiseen palveluun. Arvioinnissa on selvitetty myös, missä palveluissa hyvinvointialueella on harkintavaltaa palvelun laajuudessa. Samalla on arvioitu, ylittääkö nykyinen palvelutaso joissakin palveluissa sen tason, jota järjestämisvastuu edellyttää.

Konsernipalvelut

Konsernipalveluissa on tarkasteltu lakisääteisiä tukitehtäviä sekä tehtäviä, joita palvelujen tuottaminen välttämättä edellyttää. Lisäksi on arvioitu toimintojen laajuutta, palvelutasoa, päällekkäisyyksiä ja organisointia.

Tavoitteena on ollut tunnistaa, mitä toimintoja voidaan supistaa, mitä tehtäviä yhdistää ja miten toimintaa tehostaa. Muutokset eivät saa vaarantaa lakisääteisten tehtävien hoitamista, päätöksentekoa tai palvelujen tuottamista.

Pelastustoimi

Pelastustoimessa arvioinnin perustana ovat olleet lakisääteiset tehtävät, riskeihin perustuva palvelutarve ja palvelutasopäätös.

Talouden sopeuttamisessa on turvattava pelastustoimen kyky hoitaa lakisääteiset tehtävänsä. Arviointi koskee erityisesti toiminnan organisointia, henkilöstörakennetta ja palvelutasoa. Samalla on tarkasteltu, mikä toiminta on välttämätöntä lakisääteisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

***Talouden sopeuttamistoimien kohdentaminen***

Vuoden 2027 sopeuttamistoimenpiteiden valmistelussa lähtökohtana on ollut lakisääteisten tehtävien järjestämisedellytysten turvaaminen. Sopeuttamistoimenpiteistä laadituissa toimenpidekorteissa on arvioitu nykytilanne, asiakas- ja henkilöstövaikutukset, riskit, kustannusvaikutukset, toteuttamisajankohta sekä seuranta. Sopeuttamistoimenpiteet sisältävät sekä hyvinvointialueen harkintavaltaan kuuluvaan toimintaan ja palvelutasoon kohdistuvia vähennyksiä ja toisaalta lakisääteisten palvelujen järjestämis- ja tuotantotapoihin kohdistuvia muutoksia. Jälkimmäisissä palvelu tai tehtävä säilyy, mutta hyvinvointialue muuttaa esimerkiksi palveluverkkoa, keskittää toimintaa, vähentää tai lisää ostopalveluja, muuttaa henkilöstö- tai ammattirakennetta tai järjestää palvelun toisella tuotantotavalla

Vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyviä harkinnanvaraisiin toimintoihin ja palvelutasoon kohdistuvia sopeuttamistoimia ovat esimerkiksi hyvinvointialueen tutkimusten omarahoitusvarauksen poistaminen ja lakisääteistä tasoa laajemman työterveyspalvelun käytön rajaaminen. Lisäksi talousarvio sisältää suunnitelman erillisen liikuntalääketieteen poliklinikkarakenteen lakkauttamisesta.

Merkittävä osa talousarvion sopeuttamisesta kohdistuu kuitenkin lakisääteisten tehtävien kustannusrakenteen ja järjestämistavan uudistamiseen. Näissä ratkaisuissa hyvinvointialue ei luovu lakisääteisestä tehtävästä, vaan muuttaa sen toteuttamistapaa. Yksittäisen toimipisteen tai nykyisen toimintamallin päättyminen ei siten sellaisenaan merkitse palvelun päättymistä.

***Harkinnanvaraisen toiminnan jatkaminen***

Talousarvioon sisältyy harkinnanvaraiseksi luokiteltavaa palvelua tai tehtäviä niissä tapauksissa, kun sen on arvioitu ehkäisevän tai siirtävän raskaampien ja kustannuksiltaan korkeampien lakisääteisten palvelujen tarvetta, tukevan asiakkaiden toimintakykyä ja omatoimisuutta tai muutoin vähentävän palvelujärjestelmän kokonaiskustannuksia. Vastaavasti pelkkä yleinen oletus toiminnan ennaltaehkäisevästä vaikutuksesta ei yksin ole riittävä peruste toiminnan jatkamiselle.

Esimerkkejä tällaisista palveluista vuoden 2027 talousarvioesityksessä ovat:

*Järjestöavustukset*

Järjestöavustukset ovat harkinnanvaraista rahoitusta. Ne perustuvat talousarvioon varattuun määrärahaan ja avustuspäätöksiin.

Avustettava toiminta voi kuitenkin tukea hyvinvointialueen lakisääteisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä yhteistyön tehtäviä.

*Omahoitaja–omalääkärimalli*

Omahoitaja–omalääkärimalli on tapa järjestää lakisääteistä perusterveydenhuoltoa ja vahvistaa hoidon jatkuvuutta. Se ei ole erillinen ei-lakisääteinen palvelu. Hyvinvointialueen harkinta koskee mallin laajuutta, käyttöönottoa ja toteuttamistapaa.

*Päivätoiminta*

Päivätoiminnan oikeudellinen luonne riippuu siitä, kenelle palvelu järjestetään ja mihin sen järjestäminen perustuu. Vammaispalvelulain ehdot täyttävälle henkilölle päivätoiminta voi olla lakisääteinen palvelu. Ikääntyneiden päivätoiminnan nykyiseen palvelumuotoon, laajuuteen ja toteuttamistapaan puolestaan sisältyy hyvinvointialueen harkintaa.

Palvelua ei siis voida luokitella ei-lakisääteiseksi pelkän nimen perusteella.

***Yhteenveto***

Aluehallitus 25.11.2026

Valtuustoaloitteen keskeisenä tavoitteena on turvata lakisääteiset palvelut ja kohdistaa palvelujen lopettamiset sekä toiminnan vähennykset ensisijaisesti toimintaan, jota laki ei velvoita järjestämään.

Aloitteen tavoitteisiin liittyvää arviointia on tehty osana vuoden 2027 palvelujen ja talouden suunnittelua. Talousarvion valmistelussa on arvioitu palveluvalikoimaa, palvelutasoa, palvelujen myöntämisen ehtoja, palvelurakennetta ja tuotantotapoja.

Ratkaisut perustuvat hyvinvointialuestrategiaan, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiaan sekä pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Ne ohjaavat palveluvalikoimaa, palvelujen järjestämistä ja palvelutasoa osana toiminnan ja talouden suunnittelua.

Käytettävissä olevat määrärahat on kohdennettu ensisijaisesti lakisääteisten tehtävien turvaamiseen. Talouden tasapainottaminen edellyttää silti myös lakisääteisten tehtävien järjestämis- ja tuotantotapojen uudistamista.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 143 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) merkitä valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen tiedokseen,

2) lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle sekä

3) esittää aluevaltuustolle, että se toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Liitteet

Liite 10 Valtuustoaloite 17.2.2026 / Talousarvion määrärahojen erittely lakisääteisiin ja harkinnanvaraisiin

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

**309**
**Valtuustoaloite sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista**

Aluehallitus 06.10.2026 § 251

Valmistelija hallinnon asiantuntija Ella Sofia Aniranta, p. 040 506 5610

Selostus asiasta

**Yleistä**

Aluevaltuuston 29.9.2026 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista (vasemmiston valtuustoryhmä sekä allekirjoittaneet).

Aluevaltuusto lähetti valtuustoaloitteen aluehallitukselle valmisteltavaksi.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 143 §

Esittelijä Vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus antaa valtuustoaloitteen edelleen talousjohtaja Aija Suntioisen, asiakasmaksupäällikkö Anna-Kaisa Mäkelän ja toimialajohtaja Kati Kallimon valmisteltavaksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 18.11.2026 § 80

Valmistelija toimialajohtaja Kati Kallimo, p. 050 442 2302
talousjohtaja Aija Suntioinen, p.040 185 9985
asiakasmaksupäällikkö Anna-Kaisa Mäkelä, p. 046 921 3376

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

Selostus asiasta

**Yleistä**

Hallintosäännön 143 § mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti.

Aluevaltuuston 29.9.2026 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista (vasemmiston valtuustoryhmä sekä allekirjoittaneet).

Aluehallitus päätti kokouksessaan 6.10.2026 antaa valtuustoaloitteen edelleen talousjohtaja Aija Suntioisen, asiakasmaksupäällikkö Anna-Kaisa Mäkelän ja toimialajohtaja Kati Kallimon valmisteltavaksi.

**Valtuustoaloitteessa esitetyt toimenpiteet**

Pääministeri Orpon hallitus on esittänyt sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuihin korotuksia ja erikoissairaanhoitoon kokonaan uusia maksuja 1.3.2027 alkaen.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että

1. Keski-Suomen hyvinvointialue selvittää mahdollisuuden olla toteuttamatta Orpon hallituksen esittämiä vuoden 2027 alusta voimaantulevia asiakasmaksujen korotuksia. Selvityksessä esitetään arvio tulonmenetyksistä sekä vaihtoehtoiset säästökohteet.

2. Keski-Suomen hyvinvointialue päättää poistaa kirurgisista raskaudenkeskeytyksistä perittävät asiakasmaksut kokonaisuudessaan vuoden 2027 alusta lukien.

**Vastaus valtuustoaloitteeseen**

*Yleistä*

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetään valtakunnallisesti asiakasmaksulaissa ja -asetuksessa. Lainsäädäntö määrittää maksujen enimmäismäärät, maksuttomat palvelut sekä maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen keskeiset perusteet. Keski-Suomen hyvinvointialue päättää asiakasmaksuista tämän sääntelyn rajoissa.

Hyvinvointialueen tavoitteena on, että asiakasmaksut ovat kohtuullisia eivätkä muodostu esteeksi tarpeellisiin palveluihin hakeutumiselle. Samalla

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

asiakasmaksut ovat osa palvelujen rahoitusta, ja valtio ottaa valtakunnalliset asiakasmaksumuutokset huomioon hyvinvointialueiden rahoituksessa. Vuodelle 2027 valmisteltavat muutokset perustuvat pääosin valtakunnalliseen lainsäädäntöön ja valtion julkisen talouden sopeuttamistoimiin. Keski-Suomen hyvinvointialue ei voi omilla päätöksillään poistaa valtion rahoitukseen sisällytettyä vaikutusta.

*Tulonmenetykset ja vaihtoehtoiset säästökohteet sekä mahdollisuus olla toteuttamatta vuoden 2027 alusta voimaan tulevia asiakasmaksujen korotuksia*

Vuoden 2027 osalta valmistelun lähtökohtana hyvinvointialueella on ollut, että asiakasmaksuja korotetaan asiakasmaksulain ja -asetuksen enimmäismäärien mukaisesti.

Keski-Suomen hyvinvointialueen laskennallinen osuus asiakasmaksutuottojen korotuksesta ja sitä vastaavasta valtion yleiskatteisen rahoituksen leikkauksesta on noin 4,2 miljoonaa euroa. Mikäli korotuksia ja uusia maksuja ei perittäisi asiakkailta, tulisi Keski-Suomen hyvinvointialueen sopeuttaa talouttaan muilla tavoin, kohdentamalla vastaavat säästövaikutukset joihinkin hyvinvointialueen palveluihin.

Laskennallisesti 4,2 milj. euron sopeutus suhteutettuna esimerkiksi keskimääräiseen hoitajan henkilöstökustannukseen (noin 55. 000 € / vuosi) tai ikääntyneiden ympärivuorokautisen asumisen ostopalveluun (190 € / vuorokausi) tarkoittaisi vähennyksiä esimerkiksi seuraavasti:

- Hoitajatyöpanoksen vähennys 4,2 milj. euroa vastaisi noin 76 hoitajatyöpanosta
- Ympärivuorokautisen asumisen vuorokauden vähennys 4,2 milj. euroa vastaavasti noin 60 vuosipaikkaa
- 4,2 milj. vastaa myös nykyisen kuuden ensihoitoyksikön vuosibudjettia

Näin laajaa toiminnan sopeuttamista muiden vuodelle 2027 suunniteltujen sopeutustoimien lisäksi ei nähdä tarkoituksenmukaisena tilanteessa, jossa hyvinvointialueella lainsäädännön mukaisesti olisi mahdollisuus asiakasmaksujen ja niistä kertyvien tuottojen kasvattamiseen ja valtion rahoitusta leikataan tämän nimenomaisen syyn vuoksi.

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiakasmaksukäytäntöjä tarkasteltiin myös ministeriöiden kanssa käydyissä 2025 vuoden lisärahoitusneuvottelussa. Asiakasmaksukäytäntöjä arvioitiin siitä näkökulmasta, ovatko lainsäädännön mahdollistamat enimmäismaksut käytössä vai olisiko hyvinvointialueella käytettävissään talouden sopeutuskeinona asiakasmaksutuottojen lisääminen. Myöskään tätä

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

taustaa vasten maksujen korotusten huomiotta jättäminen ei ole perusteltua eikä mahdollista, ottaen huomioon hyvinvointialueella käyty arviointimenettely ja hyvinvointialueen talouteen liittyvä valtion ohjaus.

*Asiakkaan asemaa turvaavat käytännöt*

Maksujen alentaminen ja perimättä jättäminen:
Sosiaalihuollon maksu sekä asiakkaan maksukyvyn mukaan määräytyvä terveydenhuollon maksu on alennettava tai jätettävä perimättä siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon edellytyksiä tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista.

Sote-aseman lääkärikäynnin maksu:
Keski-Suomen hyvinvointialueella sote-aseman lääkärikäynnin maksu voidaan jättää perimättä, jos asiakkaalla on voimassa oleva myönteinen toimeentulotukipäätös. Maksu voidaan hyvittää myös takautuvasti kuuden kuukauden ajalta, jos päätös on ollut voimassa käynnin ajankohtana.

Maksukatto:
Maksukatto rajoittaa asiakkaan kalenterivuoden aikana maksamien tiettyjen terveydenhuollon asiakasmaksujen kokonaismäärää. Vuonna 2026 maksukatto on 815 euroa. Maksukaton täyttymisen jälkeen siihen sisältyvät palvelut ovat pääosin maksuttomia kalenterivuoden loppuun.

Maksuaika ja maksusuunnitelma:
Asiakas voi olla yhteydessä laskutukseen heti laskun saatuaan ja sopia lisämaksuajasta. Myös perintään siirtyneille saataville voidaan tarvittaessa laatia maksusuunnitelma.

Neuvonta ja päätökset:
Asiakkaalle annetaan tietoa maksujen alentamisesta ja perimättä jättämisestä sekä tarvittaessa ohjataan hakemaan huojennusta silloin kuin se on mahdollista. Maksunalennuksesta tai perimättä jättämisestä tehdään muutoksenhakukelpoinen kirjallinen päätös.

*Vaikutusten seuranta*

Hyvinvointialue seuraa asiakasmaksutulojen, maksuhuojennusten, maksujärjestelyjen sekä perintään ja ulosottoon siirtyvien saatavien kehitystä. Seurantatietoa hyödynnetään asiakasohjauksen, laskutuksen ja maksukäytäntöjen kehittämisessä. Mahdollisten korotusten vaikutuksia erityisesti pienituloisiin, pitkäaikaissairaisiin ja paljon palveluja käyttäviin asiakkaisiin on perusteltua arvioida osana vuoden 2027 toimeenpanoa.

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

*Kirurgisia raskaudenkeskeytyksiä koskevat maksut*

Orpon hallitus esittää myös uutta, omasta pyynnöstä tehtäviä kirurgisia raskaudenkeskeytyksiä koskevaa maksua vuoden 2027 alusta. Maksu ei koskisi lääketieteellisestä syystä tehtävää raskaudenkeskeytystä. Esitetyn uuden maksun budjettivaikutuksen on arvoitu olevan marginaalinen koko maan tasolla, sillä Suomessa tehdään vuosittain arviolta noin 9 000 aborttia, joista 99 prosenttia on lääkkeellisiä.

Keski-Suomen hyvinvointialueella tilanne näyttää samankaltaiselta. Leikkaussaliolosuhteissa tehtäviä raskaudenkeskeytyksiä tehdään Keski-Suomen hyvinvointialueella lukumääräisesti hyvin vähän vuosittain. Vuosina 2023-2025 vuosittainen määrä on vaihdellut kolmesta seitsemään. Tässä luvussa ovat mukana sekä lääketieteellisin perustein että ei-lääketieteellisin perustein tehtävät raskaudenkeskeytykset. Uuden maksun taloudelliset vaikutukset hyvinvointialueelle olisivat marginaaliset, arviolta satoja tai enintään tuhansia euroja.

Kirurgisten raskaudenkeskeytysten vähyydestä johtuen, asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi Keski-Suomen hyvinvointialueen terveydenhuollon palvelujohto puoltaa sitä, että uutta asiakasmaksua ei otettaisi käyttöön kirurgisissa leikkaussaliolosuhteissa tehtäviin raskaudenkeskeytyksiin (tehdäänpä keskeytys mistä syystä tahansa).

**Yhteenveto**

Hyvinvointialueella vuoden 2027 asiakasmaksuja valmistellaan siten, että maksuja korotetaan asiakasmaksulain- ja asetuksen mukaisten enimmäismäärien mukaisesti poislukien kirurgisten leikkaussaliolosuhteissa tehtävien raskaudenkeskeytysten uusi maksu. Sen osalta esitetään, että uutta maksua ei otettaisi käyttöön.

**Toimivalta**

Hallintosääntö § 18

Esittelijä Toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut Kallimo Kati

Päätösehdotus

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta esittää aluehallitukselle vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä sen viemistä edelleen aluevaltuuston käsiteltäväksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Kokouskäsittely

Esittelijä teki kokouksessa seuraavan muutetun päätösehdotuksen: Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi ja esittää asiaa edelleen aluevaltuuston käsiteltäväksi.

Päätös

Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Aluehallitus 25.11.2026
1436/00.05.01/2026

Selostus asiasta

**Yhteenveto**

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta on kokouksessaan 18.11.2026 § 80 merkinnyt valtuustoaloitteen tiedoksi ja esittää asian edelleen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 143 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) merkitä valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen tiedokseen hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnan 18.11.2026 § 80 selostusosassa todetun mukaisesti,

| | | |
|---|---|---|
| Aluehallitus | § 251 | 06.10.2026 |
| Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta | § 80 | 18.11.2026 |
| Aluehallitus | | 25.11.2026 |

2) lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle sekä

3) esittää aluevaltuustolle, että se toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Liitteet

Liite 11 Valtuustoaloite 29.9.2026 / Sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksut

Aluehallitus 25.11.2026

**310**
**Ajankohtaiset yhtiöasiat**

Aluehallitus 25.11.2026
17/00.01.00.02/2026

Valmistelija juristi Inka Heikkinen p. 050 562 4418
hallintosihteeri Miina-Maria Kivelä, p. 050 454 7878

Selostus asiasta **Maakuntien Tilakeskus Oy:n talouden kvartaaliraportti**

Keski-Suomen hyvinvointialue on vastaanottanut 12.11.2026 Maakuntien Tilakeskus Oy:n talouden kvartaaliraportin.

**Sakupe Oy:n osakaskokous 10.12.2026, oikaisu ja varsinainen kokouskutsu**

Edellisen aluehallituksen kokouksen esityslistalle oli jäänyt virheellinen merkintä, jonka mukaan Sakupe Oy olisi lähettänyt Keski-Suomen hyvinvointialueelle ennakkokutsun ylimääräiseen yhtiökokoukseen 24.11.2026. Oikea merkintä olisi ollut, että Sakupe Oy on lähettänyt Keski-Suomen hyvinvointialueelle ennakkoilmoituksen 10.12.2026 pidettävästä osakaskokouksesta. Kyseisessä osakaskokouksessa käsiteltävät asiat oli kirjattu kyseiselle esityslistalle oikein.

Aluehallitus on edellisessä kokouksessaan 17.11.2026 päättänyt nimetä kyseiseen osakaskokoukseen kokouskohtaiseksi edustajaksi Henna Tikan.

Varsinainen kokouskutsu 10.12.2026 pidettävään Sakupe Oy:n osakaskokoukseen on toimitettu Keski-Suomen hyvinvointialueelle 13.11.2026.

**Toimivalta**

Hallintosääntö 17 § ja 40 §

Esittelijä vt. hyvinvointialuejohtaja Leppä Lasse

Päätösehdotus

Aluehallitus

Aluehallitus 25.11.2026

1) merkitsee tiedoksi Maakuntien Tilakeskus Oy:n talouden kvartaaliraportin sekä

2) merkitsee tiedoksi Sakupe Oy:n osakaskokousta 10.12.2026 koskevan oikaisun sekä liitteenä olevan varsinaisen kokouskutsun ja toteaa, ettei aiempaa päätöstä Sakupe Oy:n 10.12.2026 osakaskokouksen edustajasta tai tälle annettua kokousevästystä ole aiheellista muuttaa.

Päätös

Oheisaineisto
Maakuntien tilakeskuksen talousraportti hyvinvointialueomistajille Q3 2026
Osakaskokouskutsu, Sakupe Oy, 10.12.2026

Aluehallitus 25.11.2026

**311**
**Ilmoitusasiat**

Aluehallitus 25.11.2026

1) Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto valtionvarainministeriön lausuntopyyntöön Julkisten hankintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden kansallinen ohjaaminen ja strateginen kehittäminen, VN/35202/2023

Päätösehdotus

Aluehallitus merkitsee ilmoitusasiat tiedoksi.

Päätös

Oheisaineisto

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto valtionvarainministeriön lausuntopyyntöön Julkisten hankintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden kansallinen ohjaaminen ja strateginen kehittäminen, VN/35202/2023